

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณภาพของการดูแล หมายถึง การจัดการของผู้ปฏิบัติการดูแลสุขภาพที่ปฏิบัติต่อผู้รับบริการอย่างกระฉ่างชัด (Donabedian, 1980 cited in McClokey J.C., 1990) หรือหมายถึงระดับของการบริการการดูแลผู้ป่วยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี เป็นที่พอใจแก่ผู้ป่วย (Accreditation Manual for Hospital, 1990 cited in Johnson M., 1992:44) คุณภาพการดูแลจะเกิดได้เมื่อผู้ปฏิบัติใช้ความรู้ทางปัญญา มีทักษะในการปฏิบัติการดูแลด้วยความรู้สึกเต็มใจที่จะทำเป็นพื้นฐานสำคัญ (ฟาริดา อิบราฮิม, 2535:166) ซึ่งทักษะการปฏิบัติการดูแลจะสัมฤทธิ์ผลดีมาน้อยเพียงใดนั้น ผู้เรียนจะต้องมีพัฒนาการในด้านพุทธิพิสัย และ จิตพิสัย คือผู้เรียนจะต้องพัฒนาการด้านความรู้ นำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้ป่วยและมีความรู้สึก ความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้ป่วยก็จะช่วยให้การเกิดทักษะในด้านปฏิบัติเป็นไปได้โดยอัตโนมัติด้วยความมั่นใจและได้รับผลดี (สมคิด รักษาสัตย์ และ ประนอม โอทกานนท์, 2525:11 ; Hinchliff S.M., 1986 ; จินตนา ยูนิพันธุ์, 2533:17) ซึ่งสอดคล้องกับ จิรุตม์ ศรีรัตนบัลล์ (2530) ซึ่งได้กล่าวว่า การมีความรู้ที่ถูกต้องในงานของตนเอง มีเจตคติที่ดีทำให้เกิดแรงจูงใจภายในซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำงานให้มีคุณภาพ ดังนั้นการที่มีความรู้และความรู้สึกที่ดีก็จะก่อให้เกิดความมั่นใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการที่จะทำให้นักศึกษาพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีคุณภาพ และเมื่องานมีคุณภาพจะเป็นสิ่งเสริมแรงให้บุคคลนั้นมีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพต่อไปยิ่งขึ้น

ในหลักสูตรการศึกษาพยาบาลปัจจุบัน การฝึกปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ระบุให้นักศึกษาจะต้องฝึกการทำคลอดและดูแลผู้คลอดให้ปลอดภัยในสภาพการณ์จริง นักศึกษาพยาบาลจะฝึกปฏิบัติการดูแลผู้คลอดภายหลังจากได้จบการศึกษาภาคทฤษฎี (การพยาบาลสูติศาสตร์ 2) และมีการเตรียมนักศึกษาล่วงหน้าก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานจริงบนหอผู้ป่วย โดยการเตรียมความรู้ทางทฤษฎี การประชุมเทคโดยทั่วไปจะเน้นการบอกเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องใช้และการปฏิบัติงานทั่วไป สิ่งเหล่านี้มีส่วนช่วยให้นักศึกษาพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติการดูแลได้บางส่วนเท่านั้น อย่างไรก็ตามยังพบว่านักศึกษามีปัญหาในการฝึกปฏิบัติในการดูแลผู้คลอด คือ เชื่อมโยงความรู้ทางภาคทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติงานจริงได้บางส่วน นอกจากนี้ยังมีความวิตกกังวลเครียด ดังเช่นการศึกษาของ ชมพูนุช พงษ์ศิริ (2535) ได้ทำ

การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้อง กับความวิตกกังวลในการฝึกภาคปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของ นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรที่ทำให้นักศึกษา เครียดสูงคือ การทำคลอดครั้งแรก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทรี เวปุละ (2539) ศึกษาต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียดและการเผชิญความเครียดตาม ประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล พบว่าการทำคลอดรายแรก เป็นต้นเหตุของความเครียด ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดในระดับมากถึง 55 คน จาก จำนวนนักศึกษา 60 คน และผลตอบสนองต่อความเครียดที่เกิดมากที่สุด คือ ตื่นเต้น ขี้ลืม สลับขั้นตอนในการปฏิบัติ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดอันตรายหรือภาวะแทรกซ้อนแก่ผู้คลอด นอกจากนี้ยังทำให้ผู้คลอดได้รับประสบการณ์การคลอดที่ไม่ดีนี้ ก่อให้เกิดปัญหาสัมพันธภาพ ต่อไปในภายหลังได้ และนอกจากจะมีผลกระทบต่อตัวนักศึกษาเอง คือ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ น้อยลง ขาดความมั่นใจที่จะปฏิบัติการดูแลของนักศึกษา ที่จะมีผลต่อคุณภาพการดูแล ผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาลต่อเนื่องไปจนกระทั่งจบการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพได้อีกด้วย

เมื่อขาดความมั่นใจแล้วการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นก็ไม่เป็นไปตามคาดหวัง แต่ใน สภาพการณ์จริงในปัจจุบันสังคมหรือผู้รับบริการคาดหวังว่า การบริการหรือการปฏิบัติการดูแล นั้นจะต้องเป็นบริการที่มีคุณภาพ ต้องกระทำด้วยความรู้และความมั่นใจของผู้ที่กระทำการ ปฏิบัติการดูแล ดังนั้นครูพยาบาลจึงต้องมีหน้าที่ในการสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจใน การปฏิบัติการพยาบาล เพื่อที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็ว และนำไปสู่การปฏิบัติการดูแล อย่างมีความรู้และมีทักษะในการปฏิบัติ ซึ่งจะก่อให้เกิดคุณภาพของการดูแลในที่สุด ซึ่งมีวิธีการ คือ เตรียมนักศึกษาให้พร้อมในการดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีคุณภาพ (จินตนา ยูนิพันธ์, 2527) ซึ่ง ก่อนที่จะมีการลงมือปฏิบัติจะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งความรู้ทางทฤษฎี นอกจากนี้การ ได้พูดคุยวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นการนำความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้ (Kenworthy N. and Nicklin P., 1989:9)

สภาพการสอนภาคปฏิบัติในปัจจุบันพบว่า นักศึกษาขาดความมั่นใจ เตรียมตัวไม่ พร้อม สลับขั้นตอนการปฏิบัติพยาบาล (จินตนา ยูนิพันธ์ ,2533 : 49-50 ; 2537 :37-50; บุษบา สมร่าง, 2529 ;108) ซึ่งสภาพเหล่านี้จะลดน้อยลงถ้าครูมีการเตรียมความพร้อมให้แก่ นักศึกษาก่อนการฝึกปฏิบัติ ในปัจจุบันการเตรียมความพร้อมที่ครูจัดให้นักศึกษา ได้แก่ ปรุมนิเทศนักศึกษาก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย เพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักคุ้นเคยกับ สิ่งแวดล้อมของการฝึกปฏิบัติงาน เช่น หัวหน้าตึกผู้ป่วย พยาบาลประจำการ อุปกรณ์การ พยาบาล และสิ่งแวดล้อมอื่นๆในตึกผู้ป่วย หรือการบอกขั้นตอนการให้การดูแลผู้ป่วย ซึ่ง สิ่งเหล่านี้มีส่วนช่วยให้นักศึกษาพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ส่วนหนึ่ง Kenworthy N. and Nicklin P. (1989:9,12) ได้กล่าวไว้ว่าการที่นักศึกษามีโอกาสได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ

ความรู้ก่อนการฝึกหรือได้มีโอกาสสังเกตการปฏิบัติงานก่อน ก็จะช่วยให้ระดับความวิตกกังวลลดน้อยลงและยังช่วยให้มีเจตคติต่อการปฏิบัติกรดูแลมากด้วย ดังนั้นในการเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียนก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานนั้นจะต้องช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในด้านความรู้ คือให้ความรู้ทางภาคทฤษฎีให้ถ่องแท้ ให้มีโอกาสดูเห็นตัวแบบและได้ทดลองปฏิบัติและมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นหรือข้อความรู้ ตลอดจนความรู้สึก ความคิดเห็นเสียก่อนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการทางด้านความรู้และเจตคติซึ่งจะมีผลทำให้การปฏิบัติงานนั้นดียิ่งขึ้น ดังนั้นจึงสมควรพัฒนารูปแบบการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกปฏิบัติให้เป็นรูปแบบที่ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านความรู้ เจตคติหรือความโน้มเอียงที่จะกระทำรวมทั้งมีทักษะเบื้องต้น คือพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมกรดูแลตามตัวแบบที่ถูกต้อง

ในการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักศึกษา และสอนภาคปฏิบัติวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ควรมีลักษณะ คือให้นักศึกษาได้มีโอกาสได้เห็นการปฏิบัติการดูแลผู้คลอดจากตัวแบบที่ถูกต้อง และมีการพูดคุยแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติการดูแลของตัวแบบเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทำตามตัวแบบที่ดี จากการศึกษาการสอนวิชาสูติศาสตร์ในปัจจุบัน ส่วนมากเป็นการสาธิตขั้นตอน การประชุมปรึกษา การสอนเป็นรายบุคคลขณะปฏิบัติงาน การมอบหมายผู้ป่วยให้อยู่ในความดูแล การศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย (สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข, 2537) ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกการสอนโดยใช้กรณีศึกษา ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าการสอนโดยใช้กรณีศึกษานั้นช่วยส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ การเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติการดูแลที่สอดคล้องกับสภาพจริง ฝึกการแก้ปัญหาทางการพยาบาลผู้ป่วย นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงเจตคติและค่านิยมในผู้เรียน ที่จะนำไปสู่การแสดงออกพฤติกรรมที่ดี (ประภอบ คุปรัตน์, 2537 ; จินตนา บุญพันธ์ุ, 2536 ; เสริมศรี ไชยศรี, 2539 : 109 ; Mellish and Brink ,1990 ; Quinn, 1995) ดังเช่น กนกอร ชาวเวียง (2539) ได้นำกรณีศึกษามาใช้ในการสอนภาคปฏิบัติวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช เพื่อพัฒนาความรู้และเจตคติโดยนำเสนอในรูปแบบวีดิทัศน์ ซึ่งมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ วิจารณ์ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มและให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน พบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้กรณีศึกษามีความรู้และเจตคติสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า การสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษานำเสนอในรูปแบบวีดิทัศน์แสดงสภาพการณ์ที่เป็นเรื่องราวในการปฏิบัติการดูแลผู้คลอด มีขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเสนอกรณีเป็นการนำเสนอสถานการณ์แบบวีดิทัศน์ ซึ่งเป็นตัวแบบที่ถูกต้องในการดูแลผู้คลอด ทำให้ผู้เรียนได้มองเห็นสภาพการณ์และพฤติกรรมต่างๆที่ถูกต้องเหมาะสมของบุคคลที่เป็นตัวแบบในกรณีได้อย่างชัดเจน ซึ่งมีผลต่อการ

เปลี่ยนแปลงเจตคติความนึกคิด นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามตัวแบบที่ถูกต้องได้ (Bandura, 1986) ชั้นวิเคราะห์กรณีมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้และความรู้สึก เจตคติ ชั้นสรุปความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์กรณี ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปข้อความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์วิจารณ์กรณีศึกษา ชั้นค้นหาแนวทางการนำความรู้ไปใช้โดยผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการดูแลผู้คลอด เป็นการนำเอาความรู้ที่มีอยู่จากการศึกษาภาคทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ในการฝึกปฏิบัติ หลังจากนั้นมอบหมายให้ผู้เรียนนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติจริงบนห้องคลอด ชั้นลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนปฏิบัติตามแผนที่วางไว้โดยมีผู้สอนนิเทศอย่างใกล้ชิด มีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนได้รู้จักบทพร้อม หรือปัญหาและค้นหาวิธีในการแก้ไขสิ่งเหล่านั้น ทำให้เกิดการพัฒนาทางทักษะมากขึ้น (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2533:27) นอกจากนี้การให้ข้อมูลย้อนกลับมีผลต่อความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา ถ้าอาจารย์ให้ข้อมูลย้อนกลับในด้านบวกจะส่งเสริมให้นักศึกษามีความมั่นใจในตนเอง แต่ถ้าให้ข้อมูลย้อนกลับในด้านลบจะทำให้ให้นักศึกษาไม่มั่นใจในตนเอง (Flager S. , Loper-Powers S. and Spitzer A., 1988 : 342-348) ชั้นสรุปการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงเป็นการสรุปความรู้ที่ได้จากการนำแนวทางที่วางแผนไปปฏิบัติจริงและปัญหาแนวทางแก้ไขที่ได้จากข้อมูลย้อนกลับและการวิเคราะห์ของผู้เรียนเอง ก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้และเจตคติต่อการดูแลมากขึ้นก็จะทำให้เกิดการพัฒนาทางทักษะการปฏิบัติการดูแลมากขึ้น และเมื่อมีการพัฒนามากขึ้นก็จะทำให้ผู้เรียนตัดสินใจกระทำอย่างทันทีทันใดโดยอัตโนมัติ ปฏิบัติการดูแลโดยใช้ความรู้คล่องแคล่วและเหมาะสมกับผู้รับบริการแต่ละราย ก่อให้เกิดความปลอดภัยและความพอใจแก่ผู้รับบริการซึ่งมีผลทำให้เกิดคุณภาพของการดูแลได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า รูปแบบการสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษาจะสามารถพัฒนาความรู้และคุณภาพของการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาได้หรือไม่ และสามารถพัฒนาได้มากกว่ารูปแบบการสอนแบบปกติหรือไม่ และหากมีการใช้การสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษาอย่างต่อเนื่อง จะมีผลต่อความรู้และคุณภาพของการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาลหรือไม่

ปัญหาการวิจัย

1. การสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษา มีผลต่อความรู้และคุณภาพการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาหรือไม่ อย่างไร
2. การสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษากับการสอนตามปกติ มีผลต่อความรู้และคุณภาพของการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษาที่มีต่อความรู้ในการดูแลผู้คลอด คุณภาพของการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาล ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาการพยาบาลผู้คลอด ด้านการปฏิบัติการดูแลผู้คลอด และการรับรู้ประสบการณ์การคลอดของผู้คลอด
2. เปรียบเทียบความรู้ในการดูแลผู้คลอดของนักศึกษา กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้การสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษากับกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ
3. เปรียบเทียบคุณภาพของการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาที่ได้รับการสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษากับนักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบปกติ ในด้านความสามารถในการแก้ปัญหาการพยาบาลผู้คลอด ด้านการปฏิบัติการดูแลผู้คลอดและการรับรู้ประสบการณ์การคลอดของผู้คลอด

แนวเหตุผลและสมมติฐาน

Fishbein และ Ajzen (1975) กล่าวว่าเจตคติเป็นองค์ประกอบของความเชื่อ บุคคลจะใช้เหตุผลและข้อมูลที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ และพิจารณาผลที่เกิดจากการกระทำของตน ก่อนตัดสินใจลงมือกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้นๆ กล่าวคือเมื่อบุคคลมีความเชื่อว่าการกระทำพฤติกรรมใดนำไปสู่กรรมดีก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการกระทำพฤติกรรมนั้น และเสนอเกี่ยวกับการประเมินเจตคติว่าการโน้มน้าวความเชื่อทางสื่อต่างๆ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

นอกจากนี้การพัฒนาเจตคติโดยอิงทฤษฎีการเรียนรู้สังคม จากแนวคิดของ Bandura (1986) ที่เสนอว่าสามารถปรับเปลี่ยนเจตคติได้โดยการเสนอตัวแบบ ซึ่งมีแนวคิดว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบ และรับรู้การกระทำนั้นโดยผ่านตัวแบบและการรับรู้การกระทำนั้นกับไว้ในกระบวนการคิด เมื่อมีแรงจูงใจก็จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น

การสอนโดยใช้กรณีศึกษาในรูปแบบวิดิทัศน์ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เปลี่ยนแปลงเจตคติและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้วิธีหนึ่ง เนื่องจากวิดิทัศน์สามารถนำเสนอในสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยคำพูด ผู้เรียนเห็นสภาพการณ์ เห็นภาพลักษณะท่าทางและได้ยินเสียงเหมือนตัวแบบจริงในกรณีได้อย่างชัดเจน และหากได้มีการเรียนเป็นกลุ่ม

กรณีศึกษาจะเป็นสถานการณ์กระตุ้นการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกที่มีต่อการกระทำของผู้ที่อยู่ที่อยู่ในกรณี ซึ่งเป็นทางหนึ่งในการสร้างความคิดใหม่ ความรู้สึกใหม่ และมีความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมที่ถูกต้องตามสิ่งที่เสนอได้มากขึ้น (ประกอบ กุปรัตน์, 2537 ; จินตนา ยูนิพันธุ์, 2536 ; อรพรรณ ลือบุญรัชชัย, 2537 ; พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2537) นอกจากนี้ได้มีผู้ทำการศึกษาโดยการนำเอากรณีศึกษาไปใช้ในการสอน (กาญจนา ปัญญา นนท์วาท, 2539 ; กนกอร ชาวเวียง, 2539)

กาญจนา ปัญญา นนท์วาท (2539) ได้นำการสอนโดยกรณีศึกษาไปใช้ในการสอนทางคลินิกการปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล โดยเปรียบเทียบความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ ของนักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบกรณีศึกษากับที่ได้รับการสอนตามปกติ พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการสอนโดยการใช้กรณีศึกษา มีความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ สูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนตามปกติ

กนกอร ชาวเวียง (2539) ได้ทำการศึกษาการใช้กรณีศึกษาในการสอนภาคปฏิบัติ วิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ที่มีต่อความรู้และเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยจิตเวชของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าความรู้และเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลหลังได้รับการสอน โดยใช้กรณีศึกษาสูงกว่าก่อนได้รับการสอนโดยใช้กรณีศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบกับการสอนตามปกติพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการสอนโดยกรณีศึกษา มีความรู้และเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงกว่าที่ได้รับการสอนตามปกติ ดังนั้นผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ความรู้ในการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาล ที่ได้รับการสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษาสูงกว่าก่อนได้รับการสอน
2. ความรู้ในการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาล ที่ได้รับการสอนโดยใช้กรณีศึกษาสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการสอนแบบปกติ
3. คุณภาพของการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาล ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาการพยาบาลผู้คลอด ด้านการปฏิบัติการดูแลผู้คลอด ด้านการรับรู้ประสบการณ์การคลอดของผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนการพยาบาลผู้คลอด โดยใช้กรณีศึกษาสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ที่มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ซึ่งกำลังฝึกภาคปฏิบัติวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ที่ห้องคลอดเป็นครั้งแรกที่ห้องคลอดโรงพยาบาลศูนย์สระบุรี

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ

ตัวแปรอิสระ การสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษา

ตัวแปรตาม คือ

1. ความรู้ในการดูแลผู้คลอด

2. คุณภาพของการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาล ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาการพยาบาลผู้คลอด ด้านการปฏิบัติการดูแลผู้คลอด ด้านการรับรู้ประสบการณ์การคลอดของผู้คลอด

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กรณีศึกษา หมายถึง เนื้อหาเรื่องราวที่ผู้สอนได้จัดเตรียมกรณีของผู้ใช้บริการ หรือสถานการณ์ที่เป็นข้อมูลจริงหรือเกือบเหมือนสภาพการณ์จริง อันเป็นปัญหาในระหว่างปฏิบัติการพยาบาลผู้คลอด นำมาสร้างเป็นกรณีศึกษาในรูปแบบวีดิทัศน์ สถานการณ์ที่น่าเสนอมี 3 สถานการณ์ โดยในแต่ละสถานการณ์มีความยาวประมาณ 10 - 15 นาที

การสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษา หมายถึง แบบแผนหรือลักษณะของการเรียนการสอนในคลินิก ขณะที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการดูแลผู้คลอดบนห้องคลอด ผู้เรียนจะเรียนรู้การใช้ความรู้ในศาสตร์การพยาบาล ที่เรียนมาจากภาคทฤษฎีในวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ 2 ในการฝึกปฏิบัติและสร้างความชำนาญในการช่วยเหลือดูแลผู้คลอดโดยผู้สอนนำเสนอสถานการณ์กรณีศึกษาก่อนการสอน แล้วผู้สอนกระตุ้นให้นักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกต่อการปฏิบัติของตัวแบบในสถานการณ์กรณีที่น่าเสนอ จำนวนครั้งในการสอนทั้งหมด 5 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมงเป็นเวลา 2 วันต่อสัปดาห์ มีขั้นตอนการสอนทั้งหมด 6 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเสนอกรณี ขั้นการวิเคราะห์กรณี ขั้นสรุปความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์วิจารณ์ ขั้นค้นหาแนวทางการนำความรู้ไปใช้ ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นสรุปการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง

การสอนตามปกติ หมายถึง แบบแผนการสอนในคลินิกขณะที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการดูแลผู้คลอดบนหอผู้ป่วย ผู้สอนสอนตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาและหลักสูตรด้วยวิธีการสอนในคลินิกแบบต่าง ๆ มี 4 ขั้นตอนดังนี้ คือขั้นนำ เป็นการนำเข้าสู่เนื้อหาการสอน ขั้นสอน เป็นการถ่ายทอดประเด็นสำคัญที่ผู้สอนได้สรุป และจัดเตรียมประสบการณ์ที่ต้องการให้กับผู้เรียนอย่างเป็นขั้นตอน ขั้นสรุป เป็นการสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน และซักถามผู้เรียนเกี่ยวกับประเด็นความรู้ที่ได้รับว่าสอดคล้องเพียงพอตรงตามกับผู้สอนต้องการหรือไม่ ขั้นนำไป ปฏิบัติจริงกับผู้คลอด ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการดูแลผู้คลอดและสอนนิเทศอย่างใกล้ชิดดูแลต่อเนื่อง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ในการสอนเรื่องการดูแลผู้คลอดในระยะที่ 1, 2 และ 3 ของการคลอด นั้นใช้วิถีทัศน์การพยาบาลผู้คลอดในระยะที่ 1, 2 และ 3 ของสถาบันพระบรมราชชนก เป็นขั้นตอนการปฏิบัติการดูแล

ความรู้ในการดูแลผู้คลอด หมายถึง ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์ ประเมินค่าของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับหลักการและวิธีการดูแลผู้คลอดให้ปลอดภัย ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนและผู้คลอดมีความเข้าใจได้รับประสบการณ์ที่ดีต่อการคลอด การวัดความรู้ในการดูแลผู้คลอดวัดด้วยข้อสอบความรู้ในการดูแลผู้คลอด

คุณภาพของการดูแลผู้คลอด หมายถึง การปฏิบัติการดูแลของนักศึกษาพยาบาล ที่กระทำต่อผู้คลอดที่สอดคล้องกับมาตรฐานการพยาบาลผู้คลอด ซึ่งครอบคลุมในเรื่องการดูแลผู้คลอดในระยะที่ 1, 2, 3, 4 ของการคลอด ก่อให้เกิดความปลอดภัยแก่มารดาและทารก และผู้คลอดได้รับประสบการณ์การคลอดที่ดี ในการวิจัยครั้งนี้คุณภาพของการดูแลผู้คลอดประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาการพยาบาลผู้คลอด หมายถึง การตัดสินใจของนักศึกษาพยาบาลในการคิดค้นหาและแก้ไขปัญหาของผู้คลอด โดยยึดผู้คลอดเป็นศูนย์กลางโดยใช้กระบวนการพยาบาลซึ่งมีขั้นตอน คือ การรวบรวมข้อมูล การวินิจฉัย การพยาบาล การวางแผนการพยาบาล การประเมินผล ซึ่งในการคิดแก้ปัญหาจะต้องนำความรู้ในการดูแลผู้คลอด การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการคิดแก้ปัญหาใหม่ที่ประสบและใช้ความสามารถทางสติปัญญาในการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลผู้คลอด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ด้านการปฏิบัติการดูแลผู้คลอด หมายถึง การช่วยเหลือผู้คลอดทั้งบุคคล โดยใช้ความรู้ในการดูแลผู้คลอดและทักษะ โดยยึดผู้คลอดเป็นศูนย์กลาง ก่อให้เกิดความปลอดภัยแก่มารดาและทารก ซึ่งวัดได้จากแบบวัดการปฏิบัติการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ด้านการรับรู้ประสบการณ์การคลอดของผู้คลอด หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความคาดหวัง หรือความพึงพอใจของผู้คลอดที่มีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น กับตนเองในขณะที่เจ็บครรภ์และขณะคลอด โดยประเมินได้จากแบบสัมภาษณ์ประสบการณ์ การคลอดของผู้คลอด

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี สระบุรี ที่ผ่านการศึกษาระดับปริญญาตรีพยาบาลศาสตร 1, 2 และกำลังฝึกภาค ปฏิบัติวิชาการศึกษาพยาบาลศาสตร 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ได้แนวทางในการจัดทำชุดการเรียนรู้การสอนแบบกรณีศึกษา และสามารถนำไป ใช้ได้ในการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ เพื่อพัฒนาความรู้และคุณภาพของการ ดูแลผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาล
2. ได้รูปแบบการสอนการพยาบาลผู้คลอดโดยใช้กรณีศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้และ คุณภาพของการดูแลผู้คลอด
3. เป็นแนวทางแก่อาจารย์พยาบาล ในการนำวิธีการเรียนการสอนแบบกรณีศึกษา มาใช้ในการพัฒนาความรู้และคุณภาพของการดูแลผู้คลอดของนักศึกษาพยาบาล
4. อาจารย์ผู้สอนในคลินิก สามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการสอนและประยุกต์ใช้กับ การพยาบาลทุกสาขาวิชา
5. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการพัฒนา ค้นคว้า วิจัย ด้านการเรียนการสอน ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย